

Vnímaná hyperprotektivita matky a otce: rozdíly podle pohlaví

Úvod

Hyperprotektivita je jedna ze tří základních dimenzí rodičovského chování měřených dotazníkem s-EMBU, který se ptá na zapamatované chování matky a otce zvlášť (Arrindell et al., 1999; Perris et al., 1980). Výzkumy zároveň ukazují, že nadměrně ochránářské a kontrolující chování rodičů může souviset s horším psychickým fungováním (např. vyšší mírou úzkosti) napříč různými skupinami respondentů (de Roo et al., 2022). Cílem této práce je proto ověřit, zda se muži a ženy liší ve vnímané hyperprotektivě matky a otce.

Metodologie

Studie měla kvantitativní průřezový design a pracovala se souborem mladých dospělých ve věku 20–30 let ($N = 208$). Vnímaná hyperprotektivita matky a otce byla zjišťována pomocí dotazníku s-EMBU (Arrindell et al., 1999; Perris et al., 1980; Poliaková et al., 2007). Do analýzy bylo zahrnuto celkem 18 položek hyperprotektivity, z toho 9 položek vztahujících se k matce a 9 položek vztahujících se k otci. Cílem analýzy bylo posoudit, zda se muži a ženy liší v celkovém profilu odpovědí na tyto položky.

Statistické metody

Rozdíly mezi muži a ženami ve vnímané hyperprotektivě matky a otce byly testovány pomocí multivariační analýzy kovariance (MANCOVA) v programu Jamovi. Soubor 18 položek hyperprotektivity vstupoval do modelu jako sada závisle proměnných, pohlaví bylo zařazeno jako faktor a věk jako číselná kontrolní proměnná. Nejprve byl vyhodnocen celkový multivariační efekt pohlaví napříč všemi položkami, následně byly posouzeny také univariační testy pro jednotlivé položky, aby bylo možné určit, které položky se na celkovém efektu podílejí nejvíce. Celkový efekt byl hodnocen pomocí Hotellingova testu a statistická významnost byla posuzována podle hodnoty p .

Výsledky

Celkový multivariační test ukázal, že muži a ženy se statisticky významně liší v profilu položek hyperprotektivity vztahujících se k matce a otci, Hotellingův test = 0,270, $F(18, 182) = 2,73$, p

< 0,001. Věk se jako statisticky významná kontrolní proměnná neprokázal, Hotellingův test = 0,072, $F(18, 182) = 0,73$, $p = 0,782$.

Při následném vyhodnocení jednotlivých položek se ukázalo, že statisticky významné rozdíly podle pohlaví se objevily především u dvou položek vztahujících se k matce, konkrétně u položky č. 10 ($p = 0,002$) a položky č. 17 ($p = 0,029$). V obou případech dosahovaly ženy vyššího průměrného skóre než muži. U položky č. 10 činil průměr u mužů 2,20 (SD = 0,94), zatímco u žen 2,69 (SD = 1,08). U položky č. 17 činil průměr u mužů 2,29 (SD = 1,03) a u žen 2,65 (SD = 1,00).

U položek vztahujících se k otci nebyly zjištěny statisticky významné rozdíly podle pohlaví. Výsledky tedy naznačují, že celkový rozdíl mezi muži a ženami v profilu hyperprotektivity je v tomto souboru dán především položkami vztahujícími se k matce.

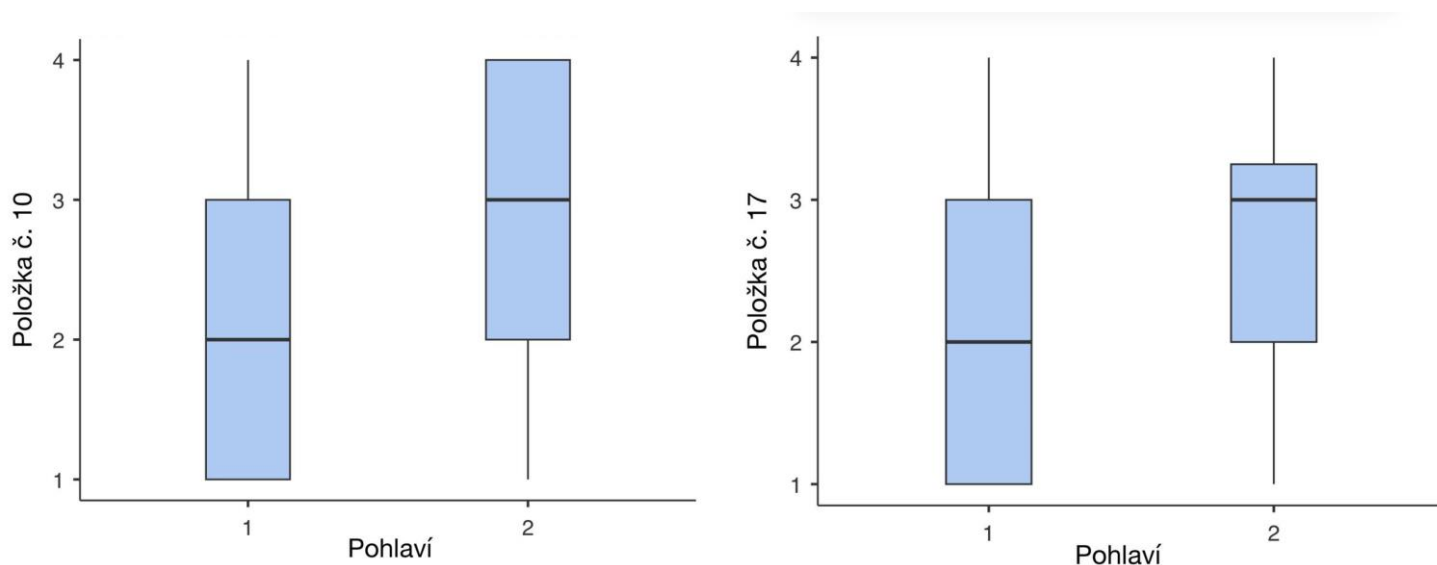
Tabulka 1: Celkový test rozdílů podle pohlaví v profilu položek hyperprotektivity (Hotellingův test)

Efekt	Hotellingův test	F	df1	df2	p
Pohlaví	0,270	2,73	18	182	<0,001
Věk	0,072	0,73	18	182	0,782

Tabulka 2: Významné položky hyperprotektivity matky podle pohlaví

Položka	Muži (SD)	Ženy (SD)	F	p
10 (matka)	2,20 (0,94)	2,69 (1,08)	9,78	0,002
17 (matka)	2,29 (1,03)	2,65 (1,00)	4,83	0,029

Graf 1: Vnímaná hyperprotektivita matky (položky č.10 a č.17) podle pohlaví

Grafy ukazují, že u obou položek hyperprotektivity vztahujících se k matce (položka č.10 a položka č.17) dosahují ženy vyšších hodnot než muži. Rozdíl je patrný zejména posunem mediánu a interkvartilového rozpětí směrem k vyšším hodnotám u žen, což odpovídá výsledkům univariačních testů.

Závěr

Cílem práce bylo ověřit, zda se muži a ženy liší ve vnímané hyperprotektivě matky a otce. Celkový test ukázal, že profil odpovědí na položky hyperprotektivity se mezi pohlavími liší, zatímco věk se v této analýze neprokázal jako významný faktor. Při detailnějším pohledu na jednotlivé položky se rozdíly podle pohlaví soustředily především do dvou položek vztahujících se k matce, kde ženy vykazovaly vyšší průměrné skóre než muži. U položek vztahujících se k otci se rozdíly podle pohlaví neprokázaly. Výsledky tak naznačují, že případné rozdíly ve vnímané hyperprotektivě se v tomto souboru projevují spíše u hodnocení chování matky než otce. Výsledky je třeba interpretovat opatrně vzhledem k průřezovému designu studie, retrospektivnímu sebehodnocení respondentů a analýze většího počtu jednotlivých položek, která zvyšuje riziko náhodně významných nálezů.

Zdroje

Arrindell, W. A., Sanavio, E., Aguilar, G., Sica, C., Hatzichristou, C., Eisemann, M., Recinos, L. A., Gaszner, P., Peter, M., Battagliese, G., Kállai, J., & van der Ende, J. (1999). The development of a short form of the EMBU: Its appraisal with students in Greece, Guatemala, Hungary and Italy. *Personality and Individual Differences*, 27(4), 613–628.

Perris, C., Jacobsson, L., Lindström, H., von Knorring, L., & Perris, H. (1980). Development of a new inventory assessing memories of parental rearing behaviour. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 61(4), 265–274.

Poliaková, M., Mojžišová, V., & Hašto, J. (2007). Skrátený dotazník zapamätaného rodičovského správania ako výskumný a klinický nástroj s-E.M.B.U. *Psychiatria-Psychoterapia-Psychosomatika*, 14(2-3), 79–88.

de Roo, M., Veenstra, R., & Kretschmer, T. (2022). Internalizing and externalizing correlates of parental overprotection as measured by the EMBU: A systematic review and meta-analysis. *Social Development*, 31, 962–983.